

Fredagen den 11 april

Fredagen den
11 april 1980

Kl. 09.00

*Om försvarets
försörjning med
läkare*

§ 1 Justerades protokollen för den 26, 27 och 28 mars.

§ 2 Om försvarets försörjning med läkare

Försvarsministern ERIC KRÖNMARK erhöll ordet för att besvara *Gunnar Biörcks* i Värmdö (m) den 12 mars anmälda interpellation, 1979/80:163, och anförde:

Herr talman! Herr Biörck i Värmdö har frågat mig vilken bedömning jag gör och vilka åtgärder som kan förväntas beträffande den framtida försörjningen med läkare inom försvaret samt vilka åtgärder jag tänker vidta för att komma till rätta med den brist på sjukskötartutbildade värnpliktiga som kan bli aktuell.

Försvarsmakten behöver ca 4 500 läkare i krigsorganisationen. Av dessa är tre fjärdedelar krigsplacerade, medan resten finns i en personalreserv. De läkare som ingår i personalreserven tjänstgör i den civila krigssjukvården till dess vakanser uppstår i krigsorganisationen. Detta behov av militärt utbildad läkarpersonal bedöms förbli oförändrat in på 1990-talet.

Försvarsmaktens behov av läkare utgör i dag ungefär en fjärdedel av dagens drygt 17 000 manliga och kvinnliga legitimerade läkare. Antalet läkare i landet beräknas på 1990-talet uppgå till ca 30 000.

Som herr Biörck säger har försvarets läkare tidigare rekryterats från den grupp unga medicine studerande som vid fullgörandet av sin värnplikt har placerats vid speciella enheter för värnpliktiga läkare och där fått en för deras framtida krigsplacering tillrättalagd utbildning. Enligt herr Biörck har dessa förutsättningar förändrats genom det nya intagningssystemet vid högskolan. Många manliga medicinare har nu fullgjort sin värnplikt på annat håll inom försvarsmakten innan de påbörjar sin medicinska utbildning. Följden av detta kan enligt herr Biörck bli en brist på specialutbildad läkarpersonal inom försvarsmakten och avsevärda utbildningsmässiga felinvesteringar. Dessutom har andelen kvinnliga studerande ökat.

Beträffande antagningen till högskolan vill jag erinra om den proposition om ändrade tillträdesregler som regeringen i dagarna har förelagt riksdagen. Där föreslås bl. a. åtgärder i syfte att öka direktövergången från gymnasiet till högskolan.

Herr Biörcks oro för att försvarsmakten skulle åsamkas avsevärda utbildningsmässiga felinvesteringar delar jag inte.

En viss militär "överutbildning" förekommer. Den är dock ofrånkomlig, då ett inte obetydligt antal läkare redan före värnpliktsålderns utgång måste överföras till den civila delen av totalförsvaret. En sådan överföring medges

Fredagen den
11 april 1980

*Om försvarets
försörjning med
läkare*

endast efter prövning i varje enskilt fall. När det gäller läkare som innehar nyckelpositioner inom fredssjukvården, exempelvis klinikchefer, medges i regel överföring.

Enligt min mening behöver det inte vara en nackdel att värnpliktiga läkare har gjort sin grundutbildning i vanlig ordning och först efter genomgången läkarutbildning samt militärmedicinsk fackutbildning under 43 dagar (en krigsförbandsövning och en särskild övning) tas ut och krigsplaceras som läkare. Miljökunskapen och den militära användbarheten blir därigenom större, särskilt för dem som tidigare genomgått utbildning till värnpliktigt befäl. Senare tids utveckling mot strid över ytan innebär på ett annat sätt än tidigare större krav på alla kategorier av chefer inom krigsorganisationen.

Kvinnliga läkare kan krigsplaceras inom försvarsmaktens sjukvårdsorganisation, där deras avsaknad av militär utbildning inte har någon nämnvärd betydelse.

Av legitimerade sjukskötare/sköterskor är försvarets behov ca 7 000 varav 600 i personalreserv. För ca 3 000 av dessa fordras militärmedicinsk utbildning, och de kommer med nuvarande värnpliktsförhållanden huvudsakligen att rekryteras bland manlig personal. Viss brist på rätt utbildade sjukskötare/sköterskor kommer under överskådlig tid att råda. Dessa får därför till dels ersättas med kompanisjukvårdare, som har en kortare militär sjukvårdsutbildning. En utbildningsgång för manliga sjukskötare, som fullgjort värnpliktstjänstgöring i annan ordning, har tagits fram. Denna förväntas leda till en något bättre situation.

Herr Biörcks uppgifter att vapenfria endast i undantagsfall får utbildas och användas i sjukvård, även om de i det civila är verksamma inom detta område, stämmer inte med de uppgifter jag har inhämtat.

Sammanfattningsvis synes f. n. och inom överskådlig framtid tillgången på militärt utbildade läkare vara tillräcklig. Däremot föreligger f. n. en brist på legitimerade sjuksköterskor/sjukskötare.

GUNNAR BIÖRCK i Värmdö (m):

Herr talman! Tillåt mig att framföra ett tack till försvarsministern för det utförliga svar som han har givit på min interpellation.

Min fråga föranleddes av uppgifter som lämnats mig från aktivt militärläkarhåll. Det framhölls bl. a. att man på sikt måste överväga att antingen ändra personalrekryteringen till sjukvårdsuppgifterna i det militära eller ändra intagningsbestämmelserna till de medicinska fakulteterna.

Sedan min interpellation framställdes har regeringen föreslagit åtgärder i det senare hänseendet, som försvarsministern också erinrade om. Jag vill inte se något orsakssamband i detta tidsmässiga sammanträffande, men jag hoppas naturligtvis att regeringens proposition i frågan också skall vinna riksdagens bifall.

Jag delar för egen del och av egen erfarenhet försvarsministerns uppfattning att en militär befälsutbildning alls inte är till skada för de läkare som i krigsfall måste tjänstgöra vid fältförband och i motsvarande befattningar – tvärtom. Av de siffror försvarsministern lämnade tycks det ännu

finnas ett tillräckligt antal läkare att disponera för sådana uppgifter. Man kan emellertid inte enbart se på det totala antalet, utan man måste naturligtvis också ta hänsyn till fördelningen på åldersgrupper. Jag föreställer mig att det är läkare i åldern 25–35 år som har de största förutsättningarna att kunna uthärda fältlivets strapatser och samtidigt prestera en snabb och effektiv sjukvård. Det är dem vi på senare år fått färre av till de medicinska utbildningsanstalterna.

Jag konstaterar att det ur försvarets synvinkel tydligen inte spelar någon roll om till plutonbefäl och motsvarande tjänst utbildade värnpliktiga senare i stället krigsplaceras som läkare. Jag tolkar detta så att man även på den kanten anser sig ha erforderliga personalreserver.

Vad försvarsministern slutligen anför om bristen på legitimerade sjukskötare och sjuksköterskor inom försvaret är naturligtvis inte bra. Med hänsyn till det ökade intresse för militärlivet bland unga kvinnor, som massmedierna på sista tiden burit vittnesbörd om, förefaller det som om man kanske här skulle kunna finna ett vidgat rekryteringsunderlag. Eller vilka andra förslag anser försvarsministern vara möjliga?

Sammanfattningsvis vill jag alltså, herr talman, tolka försvarsministerns svar så, att vår personella beredskap på sjukvårdsområdet är, om inte god så i varje fall någorlunda tillfredsställande. Det är att hoppas att detsamma gäller den materiella beredskapen och inte minst den organiserade samverkan mellan den militära sjukvården och den civila, på vilken framtidens krigssjukvård skall bygga men av vilken vi som arbetar i den aktiva sjukvården på den civila sidan kanske ännu inte har sett så mycket i praktiken.

Försvarsministern ERIC KRÖNMARK:

Herr talman! Jag konstaterar med tillfredsställelse att Gunnar Biörcks och min bedömning till stora delar sammanfaller. Det är ju väl känt att sjukvården är ett av problemområdena inom försvaret. *Situationen för just läkarutbildningen* är kanske inte den mest alarmerande. Jag vill upprepa att jag inför 1990-talet inte ser några allvarliga problem på det området.

Jag kan meddela att överbefälhavaren så sent som den 21 mars i år har givit *anvisningar för utbildningen av sjukskötare* för att klara denna bristsituation. Vi gör alltså ansträngningar för att rätta till förhållandena på detta akuta bristområde. Därutöver finns det en utredning om sjukvården i krig som f. n. utreder bl. a. hur man skall utnyttja den civila sjukvårdsorganisationen även i krigstid och där man bl. a. skall engagera de civila huvudmännen på ett helt annat sätt än tidigare. Det är helt och hållet enligt den princip vi har att de personer och myndigheter som har ansvaret i fred i största möjliga utsträckning också skall ha samma ansvar i krig. Detta innebär ett ganska komplicerat arbete som kommer att ta avsevärd tid, men vi är ändå i gång med att tackla de här problemen.

Sedan vill jag lämna en kort komplettering till det Gunnar Biörck tog upp i slutet av sitt anförande, nämligen problemet när det gäller den materiella beredskapen. Också på det området finns det som vi vet rätt stora brister, och

vi försöker rätta till även dem. För att få ett effektivt militärt försvar i det här landet måste vi ta med i bilden att sjukvården utgör ett område som har en utomordentligt stor betydelse. Vi kan nämligen inte räkna med att svenska medborgare skall ställa upp i de här sammanhangen om vi inte kan erbjuda dem den grundtrygghet som utgörs av en effektiv sjukvårdsorganisation. Vi är medvetna om att det finns brister på det här området, men de bristerna skall så snart som möjligt rättas till.

GUNNAR BIÖRCK i Värmdö (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka försvarsministern för de kompletterande uppgifter som han lämnade. Från den synpunkt som jag som läkare har att företräda är det mycket tacknämligt att försvarets ledning har en så positiv inställning till detta frågekomplex.

Det är naturligtvis bra att saker och ting befinner sig under utredning, men jag är litet oroad över det uttryck som försvarsministern använde i sammanhanget, nämligen att arbetet kommer att ta avsevärd tid. Jag tror att omständigheter i vår omvärld gör att det finns skäl att raska på, där som annorstädes.

Försvarsministern ERIC KRÖNMARK:

Herr talman! Vad som avses med avsevärd tid är ju en definitionsfråga. Här kommer såväl den statliga byråkratiska apparaten som landstingens byråkrati och kommunbyråkratin in i sammanhanget.

Jag vill bara påpeka att även om det finns bristförhållanden, så har vi i dag en organisation på sjukvårdens område som fungerar. Den är inte modern, och den fungerar inte bra, men jag vill ändå göra denna komplettering för att det inte skall uppstå en felaktig bild. Det är inte så att vi har ett totalt bristområde, utan vi kan, vågar jag säga, klara sjukvården på ett tillfredsställande sätt om vi anstränger oss. Men vi måste göra sjukvården bättre. Detta kan ta viss tid, och det är då fråga om år som jag hoppas kan räknas på ena handens fingrar. De ekonomiska resurserna möjliggör dess värre inte någon omedelbar satsning.

GUNNAR BIÖRCK i Värmdö (m):

Herr talman! Jag tror visst, herr försvarsminister, att vår organisation fungerar mycket bra. De katastroftillfällen vi har haft har ju visat att den akuta utryckningsberedskapen är mycket god, i varje fall för sådant som inträffar i någorlunda befolkade delar av landet.

Vad som bekymrar mig litet mera i det här sammanhanget är det som försvarsministern en passant nämnde, nämligen frågan om den materiella beredskapen, och jag tänker då på uthålligheten i denna vid mycket stora skadetillfällen. Jag vill emellertid inte ta upp tiden med detta, utan är mycket nöjd med de svar jag har fått och med den anda i vilken försvarsministern har svarat. Jag hoppas att det så småningom skall bli möjligt att i praktiken visa hur samarbetet mellan militär och civil sjukvård fungerar.

§ 3 Föredrogs och hänvisades

Propositionerna

1979/80:143 och 144 till lagutskottet

§ 4 Föredrogs och bifölls

Interpellationsframställning 1979/80:176

§ 5 På hemställan av talmannen beslöt kammaren kl. 09.15 att ajournera sina förhandlingar till kl. 15.00, då de till dagens bordläggning anmälda utskottsbetänkandena väntades föreligga.

§ 6 Förhandlingarna återupptogs kl. 15.00.

§ 7 Anmäldes och bordlades

Propositionerna

1979/80:158 om ändringar i reglerna för tillträde till högskoleutbildning

1979/80:162 om reglering av priserna på jordbruksprodukter. m. m.

1979/80:166 om sjöfartspolitikerna m. m.

§ 8 Anmäldes och bordlades

Motion

1979/80:1963 av *Mårten Werner m. fl.*

med anledning av proposition 1979/80:152 om vissa anslag ur kyrkofonden, m. m.

§ 9 Anmäldes och bordlades

Konstitutionsutskottets betänkande

1979/80:44 med anledning av dels i propositionen 1979/80:100 framlagda förslag om vissa anslag för budgetåret 1980/81 under huvudtiteln Riksdagen och dess verk m. m. jämte motioner, dels motioner angående riksdagens arbetsformer m. m.

Skatteutskottets betänkande

1979/80:39 med anledning av motioner om kostnader för arbetsresor m. m.

Socialförsäkringsutskottets betänkanden

1979/80:14 med anledning av propositionen 1979/80:100 i vad avser anslag för budgetåret 1980/81 till bidrag till sjukförsäkringen, jämte motioner

1979/80:15 med anledning av motioner om vissa sjukpenningfrågor

Socialutskottets betänkanden

1979/80:33 med anledning av en motion om viss översyn av semesterlagen

1979/80:34 med anledning av motioner om vissa lagstiftningsfrågor m. m. på arbetsmiljöområdet

Kulturutskottets betänkanden

1979/80:25 med anledning av proposition 1979/80:100 såvitt gäller anslag till kyrkliga ändamål jämte motion

1979/80:27 med anledning av proposition 1979/80:100 såvitt gäller den för televerket avsedda medelsanvisningen till radio och television jämte motioner

Näringsutskottets betänkande

1979/80:36 med anledning av propositionen 1979/80:100 i vad avser vissa anslag inom industridepartementets verksamhetsområde jämte motioner

Civilutskottets betänkanden

1979/80:22 med anledning av proposition 1979/80:100 såvitt gäller vissa anslag till bostadsbyggande m. m. jämte motioner

1979/80:23 med anledning av motioner om priserna vid överlåtelse av bostadsrätter, m. m.

1979/80:24 med anledning av propositionen 1979/80:100 i vad avser anslag till allmänna samlingslokaler m. m. jämte motioner

§ 10 Anmälan av interpellationer

Anmälades och bordlades följande interpellationer som ingivits till kammarkansliet

den 10 april

1979/80:177 av *Arne Nygren* (s) till arbetsmarknadsministern om arbetsmarknaden i Norsjö kommun:

Norsjö kommun i Västerbotten har drabbats mycket hårt av arbetslöshet och varsel om nedlagda arbetstillfällen. I kommunen, som har ca 10 000 invånare, finns nu 330 helt arbetslösa, 150 i beredskapsarbete och nära 250 som är varslade om uppsägning från sina arbeten. Särskilt har ungdom och kvinnor drabbats av sysselsättningsproblemen.

Hårdast drabbat är samhället Bastuträsk, där samtliga anställda i ortens tre industriföretag nu är varslade om uppsägningar från sina sysselsättningar. Cementvarufabriken AB Betong-Sander, som sysselsätter nära 100 personer, har försatts i konkurs och samtliga anställda är varslade. Gunbo Fritid AB med nybyggda industrilokaler om 10 000 m² har varslat om uppsägning av nära 100 anställda i Bastuträsk och i Malå i samma kommun. Båda dessa företag har uppburit betydande lokaliseringstöd. Det tredje företaget i Bastuträsk, charkuterifabriken AB Holmlunds Livsmedel, med 26 anställda har också varslat samtliga anställda om uppsägning. Ett försök att få lokaliseringstöd för behövlig nybyggnad har försvårats på grund av bl. a.

protester från konkurrenter.

Om denna utveckling inte stoppas innebär det att samtliga tre industriföretag i Bastuträsk läggs ned och ortens ca 130 industrisysselsättningar upphör. I Bastuträsk har också ett planerat avloppsreningsverk stoppats på grund av att naturvårdsverket tolkat möjligheten att få bidrag från statsstödet till Vindelälvsområdet så, att det inte kunde utgå till detta projekt. Därmed har också arbetslöshetsproblem skapats för byggarbetarkåren.

Norsjö kommun har tidigare fått vidkännas svåra arbetslöshetsproblem bl. a. i samband med nedläggningen av gruvdriften i Adak, där samhället hade utlovat viss kompensation.

Problemen i Norsjö kommun och särskilt i Bastuträsk samhälle är nu så allvarliga att de måste uppmärksammas i regeringen.

Med hänvisning till det anförda vill jag ställa följande frågor till arbetsmarknadsministern:

1. Avser regeringen att vidtaga några åtgärder för att trygga de många uppsägningshotade arbetstillfällena i Norsjö kommun?
2. Tänker regeringen med särskilda åtgärder medverka till att den höga arbetslösheten i kommunen nedbringas?

den 11 april

1979/80:178 av *Rune Jonsson* (s) till industriministern om åtgärder för att trygga tillgången på råvara till skogsindustrin:

I samband med att staten blev delägare i skogsägarföretaget NCB ingicks en överenskommelse om att skogsägarna skulle trygga industriernas försörjning med skogsråvara. Det kan nu konstateras att man från skogsägarnas sida inte fullföljt åtagandet. Bolaget har nu en akut virkesbrist, vilket fått till följd att industrierna måste stå eller köra med mycket reducerad kapacitet.

I Köpmanholmen har 375 man fått varsel om permitteringar under en månad redan i maj. Flera permitteringsperioder kommer om inte läget förbättras.

Detta händer mitt i en högkonjunktur, när möjligheter finns för en välbehövlig konsolidering för företaget.

För de anställda betyder det otrygghet och ekonomiska problem.

Från socialdemokratiskt håll har vi sedan länge pekat på vad som kommer att hända med produktion och sysselsättning om inte tillräckligt med råvara kommer fram. Regeringen har vid flera tillfällen uppmanats att agera för att man skall komma till rätta med virkesbristen. En beredskapslag har föreslagits, som skulle ge regeringen större möjligheter att ingripa. Men inget har hänt.

Jag vill med anledning av vad som nu sker inom NCB fråga industriministern:

Vilka åtgärder avser industriministern att vidta för att få skogsägarna att avverka och därigenom trygga råvaran till fabriker inom skogsindustrin?

Nr 118

Fredagen den
11 april 1980

Anmälan av interpellationer

Nr 118

§ 11 Kammaren åtskildes kl. 15.01.

Fredagen den
11 april 1980

In fidein
BENGT TÖRNELL

/Solveig Gemert